

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ॥

രാജേണാ ദശരഥസ്യ ശോകസ്തേന കൗസൽയാം പ്രതി
സ്വകർതൃകമുനികുമാരവധവിഷയകപ്രസംഗസ്യ ശ്രാവണം

പ്രതിബുദ്ധോ മുഹൂർത്തേന
ശോകോപഹതചേതനഃ |
അഥ രാജാ ദശരഥഃ
സ ചിന്താമദ്യുപദ്യത || 2.63.1 ||

രാമലക്ഷ്മണയോഗൈശ്ചവ
വിവാസാദ് വാസവോപമം |
ആപേദേ ഉപസർഗസ്തം
തമഃ സൂര്യമിവാസുരം || 2.63.2 ||

സഭാർയേ ഹി ഗതേ രാമേ
കൗസൽയാം കോസലേശ്വരഃ |
വിവക്ഷുരസിതാപാംഗീം
സ്തമ്യത്യാ ദുഷ്കൃതമാത്മനഃ || 2.63.3 ||

സ രാജാ രജനീം ഷഷ്ഠീം
രാമേ പ്രവ്രാജിതേ വനം |

അർധരാത്രേ ദശരഥഃ

സോഽസ്മരദ് ദുഷ്കൃതം കൃതം || 2.63.4 ||

സ രാജാ പുത്രശോകാർതഃ

സ്മൃത്വാ ദുഷ്കൃതമാത്മനഃ |

കൗസൽയാം പുത്രശോകാർതാ -

മിദം വചനമബ്രവീത് || 2.63.5 ||

യദാചരതി കൽയാണി

ശുഭം വാ യദി വാശുഭം |

തദേവ ലഭതേ ഭദ്രേ

കർതാ കർമ്മജമാത്മനഃ || 2.63.6 ||

ഗുരുലാഘവമർത്ഥാനാ -

മാരംഭേ കർമ്മണാം ഫലം |

ദോഷം വാ യോ ന ജാനാതി

സ ബാല ഇതി ഹോച്യതേ || 2.63.7 ||

കശ്ചിദാമ്രവണം ചരിത്ത്വാ

പലാശാംശ്ച നിഷിഞ്ചതി |

പുഷ്പം ദൃഷ്ട്വാ ഫലേ ഗൃധ്നഃ

സ ശോചതി ഫലാഗമേ || 2.63.8 ||

അവിജ്ഞായ ഫലം യോ ഹി

കർമ്മ ത്വേവാനുധാവതി |

സ ശോചേത് ഫലവേലായാം

യഥാ കിംശുകസേചകഃ || 2.63.9 ||

സോഽഹമാമ്രവണം ചരിത്ത്വാ

പലാശാംശ്ച ന്യേഷേചയം |

രാമം ഫലാഗമേ തൃക്ത്വാ
പശ്ചാച്ഛോചാമി ദുർമതിഃ || 2.63.10 ||

ലബ്ധശബ്ദേന കൗസൽയേ
കുമാരേണ ധനുഷ്മതാ |
കുമാരഃ ശബ്ദവേധീതി
മയാ പാപമിദം കൃതം || 2.63.11 ||

തദിദം മേന്ദുസമ്പ്രാപ്തം
ദേവി ദുഃഖം സ്വയങ്കൃതം |
സമ്മോഹാദിഹ ബാലേന
യഥാ സ്യാദ് ഭക്ഷിതം വിഷം || 2.63.12 ||

യഥാൻയഃ പുരുഷഃ കശ്ചിത്
പലാശൈർമോഹിതോ ഭവേത് |
ഏവം മയാപ്യവിജ്ഞാതം
ശബ്ദവേധ്യമിദം ഫലം || 2.63.13 ||

ദേവ്യനുഡാ ത്വമഭവോ
യുവരാജോ ഭവാമൃഹം |
തതഃ പ്രാവൃന്ദനുപ്രാപ്താ
മമ കാമവിവർധിനീ || 2.63.14 ||

അപാസ്യ ഹി രസാൻ ഭൗമാം -
സ്തപ്ത്വാ ച ജഗദംശുഭിഃ |
പരേതാചരിതാം ഭീമാം
രവിരാചരതേ ദിശം || 2.63.15 ||

ഉഷ്ണമന്തർദ്വയേ സദ്യഃ
സ്നിഗ്ധാ ദദ്യശിരേ ഘനാഃ |

തതോ ജഹൃഷീരേ സർവേ
ഭേകസാരംഗബർഹിണഃ || 2.63.16 ||

ക്ലിന്നപക്ഷാത്തരാഃ സ്നാതാഃ
കൃച്ഛാദിവ പതത്രിണഃ |
വൃഷ്ടിവാതാവധൂതാഗ്രാൻ
പാദപാനഭിപേദിരേ || 2.63.17 ||

പതിതേനാഭസാഽച്ഛന്നഃ
പതമാനേന ചാസകൃത് |
ആബഭൗ മത്തസാരംഗ -
സ്തോയരാശിരിവാചലഃ || 2.63.18 ||

പാണ്ഡുരാരുണവർണാനി
സ്രോതാംസി വിമലാൻയപി |
സുസ്രുവുർഗിരിധാതുഭ്യഃ
സഭസ്മാനി ഭുജംഗവത് || 2.63.19 ||

തസ്മിന്നതിസുഖേ കാലേ
ധനുഷ്മാനിഷുമാൻ രഥീ |
വ്യായാമകൃതസങ്കൽപഃ
സരയുമൻവഗാം നദീം || 2.63.20 ||

നിപാനേ മഹിഷം രാത്രൗ
ഗജം വാഭ്യാഗതം മൃഗം |
അൻയദ് വാ ശ്വാപദം കിഞ്ചി -
ജ്ജിഹ്വാംസുരജിതേന്ദ്രിയഃ || 2.63.21 ||

അഥാന്ധകാരേ ത്വശ്രൗഷം
ജലേ കുന്ദസ്യ പൂർയതഃ |

അചക്ഷുർവിഷയേ ഘോഷം

വാരണസ്യേവ നർദതഃ || 2.63.22 ||

തതോഽഹം ശരമുദ്ധ്യത്യ

ദീപ്തമാശീവിഷോപമം |

ശബ്ദം പ്രതി ഗജപ്രപ്സു -

രദിലക്ഷ്യമപാതയം || 2.63.23 ||

അമുഞ്ചം നിശിതം ബാണ -

മഹമാശീവിഷോപമം |

തത്ര വാഗുഷസി വൃക്താ

പ്രാദുരാസീദ് വനൗകസഃ || 2.63.24 ||

ഹാ ഹേതി പതതസ്തോയേ

ബാണാദ് വൃഥിതമർമണഃ |

തസ്മിന്നിപതിതേ ഭൂമൗ

വാഗഭൂത് തത്ര മാനുഷീ || 2.63.25 ||

കഥമസ്മദ്വിധേ ശസ്ത്രം

നിപതേച്ച തപസ്വിനി |

പ്രവിവിക്താം നദീം രാത്രാ -

വുദാഹാരോഽഹമാഗതഃ || 2.63.26 ||

ഇഷുണാഭിഹതഃ കേന

കസ്യ വാപകൃതം മയാ |

ഋഷേർഹി ന്വയസ്തദണ്ഡസ്യ

വനേ വന്ധേന ജീവതഃ || 2.63.27 ||

കഥം നു ശസ്ത്രേണ വധോ

മദ്വിധസ്യ വിധീയതേ |

ജടാഭാരധരസ്യവ

വൽകലാജിനവാസസഃ || 2.63.28 ||

കോ വധേന മമാർഥീ സ്യാത്

കിം വാസ്യാപകൃതം മയാ |

ഏവം നിഷ്ഫലമാരബ്ധം

കേവലാനർഥസംഹിതം || 2.63.29 ||

ന ക്വചിത് സാധു മന്യേത

യഥൈവ ഗുരുതൽപഗം |

നേമം തമാനുശോചാമി

ജീവിതക്ഷയമാത്മനഃ || 2.63.30 ||

മാതരം പിതരം ചോഭാ -

വനുശോചാമി മദ്വധേ |

തദേതൻമിമുനം വൃദ്ധം

ചിരകാലഭൃതം മയാ || 2.63.31 ||

മയി പഞ്ചത്വമാപന്നേ

കാം വൃത്തിം വർതയിഷ്യതി |

വൃദ്ധൗ ച മാതാപിതരാ -

വഹം ചൈകേഷുണാ ഹതഃ || 2.63.32 ||

കേന സ്മ നിഹതാഃ സർവേ

സുബാലേനാകൃതാത്മനാ |

താം ഗിരം കരുണം ശ്രുത്വാ

മമ ധർമാനുകാക്ഷിണഃ || 2.63.33 ||

കരാഭ്യാം സശരം ചാപം

വൃഥിതസ്യാപതദ് ഭൂവി |

തസ്യാഹം കരുണം ശ്രുത്വാ
ഋഷേർവിലപതോ നിശി || 2.63.34 ||

സംഭ്രാന്തഃ ശോകവേഗേന
ഭൃശമാസം വിചേതനഃ |
തം ദേശമഹമാഗമ്യ
ദീനസത്തുഃ സുദുർമനാഃ || 2.63.35 ||

അപശ്യമിഷുണാ തീരേ
സരയാസ്താപസം ഹതം |
അവകീർണജടാഭാരം
പ്രവിദ്ധകലശോദകം || 2.63.36 ||

പാംസുശോണിതദിഗ്ധാംഗം
ശയാനം ശൽയവേധിതം |
സ മാമുദ്വീക്ഷ്യ നേത്രാഭ്യാം
ത്രസ്തമസ്വസ്ഥചേതനം || 2.63.37 ||

ഇത്യുവാച വചഃ ക്രൂരം
ദിധക്ഷന്നിവ തേജസാ |
കിം തവാപകൃതം രാജൻ
വനേ നിവസതാ മയാ || 2.63.38 ||

ജിഹീർഷുരന്ദോ ഗുർവർഥം
യദഹം താഡിതസ്ത്വയാ |
ഏകേന ഖലു ബാണേന
മർമൺയഭിഹതേ മയി || 2.63.39 ||

ദ്വാവന്ധൗ നിഹതൗ വൃദ്ധൗ
മാതാ ജനയിതാ ച മേ |

തൗ നൂനം ദുർബലാവന്ധൗ

മത്പ്രതീക്ഷൗ പിപാസിതൗ || 2.63.40 ||

ചിരമാശാം കൃതാം കഷ്ടാം

ത്യഷ്ണാം സന്ധാരയിഷ്യതഃ |

ന നൂനം തപസോ വാസ്തി

ഫലയോഗഃ ശ്രുതസ്യ വാ || 2.63.41 ||

പിതാ യന്മാം ന ജാനീതേ

ശയാനം പതിതം ഭൂവി |

ജാനന്നപി ച കിം കുർയാ -

ദശകൃതശ്ചാപരിക്രമഃ || 2.63.42 ||

ഭിദ്യമാനമിവാശകൃത -

സ്ത്രാതുമന്യോ നഗോ നഗം |

പിതൃസ്ത്വമേവ മേ ഗത്യാ

ശീഘ്രമാചക്ഷ്യ രാഘവ || 2.63.43 ||

ന ത്യാമനുദഹേത് ക്രുദ്ധോ

വനമഗ്നിരിവൈധിതഃ |

ഇയമേകപദീ രാജൻ

യതോ മേ പിതൃരാശ്രമഃ || 2.63.44 ||

തം പ്രസാദയ ഗത്യാ ത്വം

ന ത്യാ സങ്കുപിതഃ ശപേത് |

വിശൽയം കുരു മാം രാജൻ

മർമ മേ നിശിതഃ ശരഃ || 2.63.45 ||

രുണദ്ധി മൃദു സോത്സേധം

തീരമംബുരയോ യഥാ |

സശൽയഃ ക്ലിശ്യതേ പ്രാണൈ -

ർവിശൽയോ വിനശിഷ്യതി || 2.63.46 ||

ഇതി മാമവിശച്ചിന്താ

തസ്യ ശൽയാപകർഷണേ |

ദുഃഖിതസ്യ ച ദീനസ്യ

മമ ശോകാതുരസ്യ ച || 2.63.47 ||

ലക്ഷയാമാസ സ ഋഷി -

ശ്ചിന്താം മുനിസുതസ്തദാ |

താമ്യമാനം സ മാം കൃച്ഛാ -

ദുവാച പരമാർഥവിത് || 2.63.48 ||

സീദമാനോ വിവൃത്താംഗോ -

്ചേഷ്ടമാനോ ഗതഃ ക്ഷയം |

സംസ്തഭ്യ ശോകം ധൈര്യേണ

സ്ഥിരചിന്തോ ഭവാമൃഹം || 2.63.49 ||

ബ്രഹ്മഹത്യാക്യുതം താപം

ഹൃദയാദപനീയതാം |

ന ദ്വിജാതിരഹം രാജൻ

മാ ഭൂത് തേ മനസോ വ്യഥാ || 2.63.50 ||

ശൂദ്രായാമസ്മി വൈശ്യേന

ജാതോ നരവരാധിപ |

ഇതീവ വദതഃ കൃച്ഛാദ്

ബാണാഭിഹതമർമണഃ || 2.63.51 ||

വിഘൂർണതോ വിചേഷ്ടസ്യ

വേപമാനസ്യ ഭൂതലേ |

തസ്യ ത്വാതാമ്യമാനസ്യ

തം ബാണമഹമുദ്ധരം |

സ മാമുദ്വീക്ഷ്യ സന്ത്രസ്തോ

ജഹൗ പ്രാണാംസ്തപോധനഃ || 2.63.52 ||

ജലാർദ്രഗാത്രം തു വിലപ്യ കൃച്ഛ്രം

മർമവ്രണം സന്തതമുച്ഛസന്തം |

തതഃ സരയാം തമഹം ശയാനം

സമീക്ഷ്യ ഭദ്രേ സുഭൃശം വിഷണ്ണഃ || 2.63.53 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സർഗഃ ||